

Дело C-402/23

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

28 юни 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Audiencia Nacional (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

22 юни 2023 г.

Лице, чието предаване се иска:

Dimas

[...]

[...] [информация за запитващата юрисдикция и за производството]

ОПРЕДЕЛЕНИЕ (ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ)

[...] [състав на запитващата юрисдикция]

Мадрид, двадесет и втори юни две хиляди двадесет и трета година

На основание член 19, параграф 3, буква б) от Договора за Европейския съюз (наричан по-нататък „ДЕС“), член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“) и член 4 bis от Ley Orgánica del Poder Judicial (Устройствен закон за съдебната власт, наричан по-нататък „LORJ“) е необходимо Съдът на Европейския съюз да предостави тълкуване на член 18, първа алинея и член 21, параграф 1 от ДФЕС, както и да поясни практиката си, установена в *решение (голям състав) от 6 септември 2016 г., Petruhhin*, и прилагана от запитващата юрисдикция в случай като разглеждания в настоящото производство по екстрадиция, поискана от Кралство Мароко спрямо гражданин с двойно гражданство (мароканско и нидерландско), с оглед на отговора на нидерландските органи, които са уведомени за молбата за екстрадиция, отправена от Кралство Мароко.

ФАКТИ

- 1 На 7 август 2022 г. в Тоса де Мар, провинция Хирона, в изпълнение на международна заповед за арест, издадена на 24 май 2016 г. от прокуратурата към Първоинстанционен съд Надор (Мароко) срещу лицето, чието предаване се иска за целите на наказателно преследване за участието му в трафик на наркотици, е задържан Dimas, роден в [...] Мароко, на NUM000 /1973, син на Елой и на Пилар, гражданин на Мароко, с лична карта № NUM001, в сила до 02.03.2031 г., както и гражданин на Нидерландия, с нидерландски паспорт № NUM002.
- 2 Dimas не пребивава в Испания, а само е преминавал през страната.
- 3 Dimas е предаден на *Juzgado Central de Instrucción 5* (Централен следствен съд № 5, Испания), който с определение от 8 август 2022 г. започва процедурата по екстрадиция и му налага мярка за неотклонение задържане под стража.
- 4 Молбата за екстрадиция на прокуратурата към Първоинстанционен съд Надор от 22 август 2022 г. постъпва в Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación de España (Министерство на външните работи, Европейския съюз и сътрудничеството на Испания) на 6 септември 2022 г., а на заседание на Министерски съвет от 4 октомври 2022 г. е взето решение процедурата по екстрадиция да продължи по съдебен ред.
- 5 Молбата за екстрадиция е отправена за целите на наказателно преследване на Dimas за престъплението трафик на наркотици, извършено на 11 май 2016 г., когато в пристанището на Надор е пристигнал плавателен съд с наименованието Almería, транспортиращ камион на фирмата FELICITE OUIDA TRANS с регистрационен номер NUM003, в който са били скрити три черни куфара, съдържащи 20 торби със 100 000 таблетки екстази (MDMA). Шофьорът на камиона, както и друго лице, което е трябвало да се срещне с него на пристанището, са задържани, като и двамата дават показания, че таблетките екстази пристигат от Брюксел и че именно Dimas ги е пренесъл с колата си от Ротердам до Брюксел, откъдето са били превозени до Мароко.
- 6 Предвид нидерландското гражданство на лицето, чието предаване се иска, запитващата юрисдикция се обръща чрез EUROJUST към съдебните органи в Нидерландия и ги уведомява за отправената от Мароко молба за екстрадиция на нидерландски гражданин, в случай че желаят да издадат заповед за арест и предаване.
- 7 Отговорът на съдебните органи в Нидерландия е получен чрез електронно писмо от 8 декември 2022 г., изпратено чрез EUROJUST, в което същите посочват, че няма да издадат заповед за арест и предаване за деянията, посочени в молбата за екстрадиция на Мароко, като допълват, че ако Dimas

беше задържан в Нидерландия, той нямаше да бъде предаден на Мароко заради нидерландското си гражданство.

- 8 Dimas възразява срещу предаването си на Мароко като се позовава по-специално на качеството си на гражданин на Европейския съюз и на обстоятелството, че органите в Нидерландия не биха го екстрадирали в Мароко, както и на вероятността основните му права да бъдат нарушени, тъй като според него ще бъде подложен на изтезания и дори може да бъде убит заради публичното си противопоставяне на мароканската политика и на краля на Мароко чрез участие в протести за изобличаване на мароканския режим, организирани в Европа от Националната асамблея на Риф (N.A.R.) със седалище в Осло (Норвегия), дейност, която той популяризираше чрез страницата си във Facebook.
- 9 Настоящото производство по екстрадиция е на етап, на който запитващата юрисдикция следва да постанови решение и да се произнесе по твърденията на лицето, чиято предаване се иска, като според нея е необходимо Съдът да предостави отговор на поставените преюдициални въпроси.
- 10 Dimas е на свобода от 31 май 2023 г.
- 11 Производството по екстрадиция [...] пред запитващата юрисдикция все още е на етап постановяване на решение.

ОТ ПРАВНА СТРАНА

1 Приложима правна уредба

Испанското право

Член 13, параграф 3 от Испанската конституция: Екстрадицията се допуска само в изпълнение на международен договор или на закона при спазване на принципа на реципрочност. Не се допуска екстрадиция за политически престъпления, като терористичните актове не се считат за политически престъпления.

Член 3 от Ley de Extradición Pasiva (Закон за пасивната екстрадиция) от 21 март 1985 г.: 1. Не се допуска екстрадиция на испански граждани или на чужденци за престъпления, които съгласно националното право са от компетентността на испанските съдилища. Гражданството се преценява от компетентния относно екстрадицията съд към момента на произнасянето по молбата за екстрадиция в съответствие с приложимите разпоредби от испанското право и при условие че гражданството не е придобито с измамната цел да се попречи на екстрадицията.

2. Когато следва да се откаже екстрадиция на основанията по предходния параграф, по молба на държавата, в която са извършени съответните деяния, испанското правителство уведомява прокуратурата за обстоятелствата, които стоят в основата на молбата за екстрадиция, с цел евентуално да се осъществи наказателно преследване срещу лицето, чието предаване се иска. В случай че бъде взето решение в този смисъл, от молещата държава се изисква да изпрати материалите по съответната преписката (или копие от тях) с цел продължаване на наказателното производство в Испания.

3. Когато престъплението е извършено извън територията на държавата, поискала екстрадицията, последната може да бъде отказана, ако испанското законодателство не предвижда наказателно преследване за престъпление от същия вид, извършено извън територията на Испания.

Член 1 от Конвенцията за екстрадиция между Кралство Испания и Кралство Мароко, подписана в Рабат на 24 юни 2009 година:

Договарящите страни се задължават да си предават взаимно съгласно правилата и условията, установени в тази конвенция, лицата, които се намират на територията на една от двете държави и срещу които се води наказателно преследване заради престъпление или които се издирват за изпълнение на присъда лишаване от свобода за извършено престъпление, постановена от съдебните органи на другата държава.

Член 3. Недопускане на екстрадиция на граждани на страните по Конвенцията за екстрадиция между Кралство Испания и Кралство Мароко:

1. Договарящите страни не екстрадират своите граждани.
2. Гражданство се определя към момента на извършване на престъплението, за което се иска екстрадицията.
3. Независимо от горното, замолената страна — когато притежава необходимата компетентност — се задължава да проведе наказателно преследване срещу свои граждани, извършили на територията на другата страна деяния, които и в двете държави съставляват престъпления, ако молещата страна — по дипломатически път или пряко, чрез централните органи на министерството на правосъдието — отпрати искане за образуване на наказателно производство, придружено от материалите по съответната преписка, документи, вещи и информация, с които същата разполага. Молещата страна се уведомява за резултата от направеното искане.

Право на Европейския съюз

Член 18 ДФЕС: В обхвата на приложение на Договорите и без да се засягат специалните разпоредби, съдържащи се в него, се забранява всякаква дискриминация на основание гражданство.

Европейският парламент и Съветът, като действат в съответствие с обикновената законодателна процедура, могат да приемат правила, с които да забранят тази дискриминация.

Член 21, параграф 1 ДФЕС: Всеки гражданин на Съюза има право свободно да се движи и да пребивава в рамките на територията на държавите членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в Договорите, и на мерките, приети за тяхното осъществяване.

Член 19, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз: Никой не може да бъде принудително отведен, експулсиран или екстрадиран към държава, в която съществува сериозен риск да бъде осъден на смърт, да бъде подложен на изтезание или на друго нечовешко или унижително отношение или наказание.

2 Мотиви за отправяне на преюдициалното запитване

2.1 *Запитващата юрисдикция е запозната с решение на Съда (голям състав) от 6 септември 2016 г.* и съобразявайки се с него, тя е уведомила органите на Нидерландия за молбата на Кралство Мароко за екстрадиция на нейния гражданин. Разглежданият в настоящото производство случай несъмнено има много общи черти със случая, разгледан от Съда в посоченото решение. Така между Европейския съюз и молещата държава (Кралство Мароко) не съществува договор за екстрадиция, поради което правилата за екстрадиция са от компетентността на държавите членки; при все това в *решение от 6 септември 2016 г.* Съдът е постановил: „[...] следва обаче да се припомни, че за да се прецени приложното поле на Договорите по смисъла на *член 18 ДФЕС*, този член следва да се разглежда във връзка с разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно гражданството на Съюза. Така че в положенията, попадащи в това приложно поле, по-специално се включват и тези, свързани с упражняването на правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, предвидено в *член 21 ДФЕС* [...]“.

2.2 В точка 32 от посоченото решение се уточнява: „Националните правила за екстрадиция като разглежданите в главното производство обаче въвеждат разлика в третирането в зависимост от това дали засегнатото лице е гражданин на съответната държава членка, или гражданин на друга държава членка, като водят до непредоставянето на гражданите на други държави членки, какъвто е г- н Petruhhin, на защита срещу екстрадиция, с каквато се ползват гражданите на съответната държава членка. Следователно такива правила могат да засегнат свободата на движение на гражданите на други държави членки в Съюза“.

2.3 В *решение от 6 септември 2016 г.* Съдът (голям състав) анализира опасността престъплението да остане ненаказано, като постановява: „39. Както отбелязва генералният адвокат в точка 56 от заключението си,

екстрадицията е процедура, чиято цел е да се бори срещу безнаказаността на лице, което се намира на друга територия, различна от територията, на която, както се твърди, е извършило престъпление. Всъщност, както отбелязват няколко правителства в становищата си пред Съда, макар и, като се има предвид сентенцията „*aut dedere, aut judicare*“ (да се екстрадира или преследва наказателно), недопускането от дадена държава на екстрадиция на нейните граждани най-общо да се компенсира от възможността замолената държава членка да преследва собствените си граждани за тежки престъпления, извършени извън територията ѝ, по принцип тази държава членка не е компетентна да се произнесе по такива деяния, когато нито извършителят, нито пострадалият от предполагаемото престъпление са граждани на посочената държава членка. Освен това екстрадицията позволява да се избегне да останат ненаказани престъпления, извършени на територията на друга държава, от лица, които са я напуснали“.

2.5 „47. При липсата на правила в правото на Съюза, уреждащи екстрадицията между държавите членки и трета държава, следва — за да се защитят гражданите на Съюза от мерки, които могат да ги лишат от правата им на свободно движение и пребиваване, предвидени в член 21 ДФЕС, като същевременно се води борба срещу безнаказаността на престъпления — да се приложат всички установени в правото на Съюза механизми за сътрудничество и взаимопомощ по наказателноправни въпроси“.

2.6 „48. По този начин в случай като разглеждания в главното производство трябва да се отдаде предимство на обмена на информация с държавата членка, чийто гражданин е заинтересованото лице, за да се предостави на органите на тази държава членка, доколкото съгласно националното им право те са компетентни да преследват това лице за деяния, извършени извън националната им територия, възможност да издават европейска заповед за арест за целите на преследването. Всъщност член 1, параграфи 1 и 2 от Рамково решение 2002/584 не изключва в такъв случай възможността държавата членка, чийто гражданин е предполагаемият извършител на престъплението, да издава европейска заповед за арест, така че това лице да бъде предадено за целите на преследването“.

2.7 Всички цитирани точки от *решение на Съда (голям състав) от 6 септември 2016 г.* са приложими в настоящото производство по екстрадиция. Според запитващата юрисдикция обаче специфичното обстоятелство в случая — което не е разгледано в посоченото решение — е отговорът на нидерландските органи след уведомяването им за молбата за екстрадиция, отправена от Кралство Мароко. Нидерландските органи уведомяват запитващата юрисдикция, че няма да издадат заповед за арест и предаване по отношение на Dimas за описаните в молбата за екстрадиция деяния, както и че ако лицето, чието предаване се иска, беше задържано в Нидерландия, същото нямаше да бъде екстрадирано в Мароко, тъй като е нидерландски гражданин.

2.8 Така лицето, чието предаване се иска от третата държава, която не е членка на Европейския съюз, е защитено в своята държава срещу исканията за екстрадиция на посочената трета държава по същия начин, по който испанските граждани са защитени в Испания срещу исканията за екстрадиция на същата трета държава. При все това съгласно испанското вътрешно право тази забрана за екстрадиция на испански граждани не важи в Испания за лицата с нидерландско гражданство.

2.9 *Испанската конституция не съдържа изрична разпоредба, която да забранява екстрадицията на испански граждани в друга държава. Такава забрана обаче съществува в двустранната конвенция за екстрадиция, подписана с Кралство Мароко, член 3 от която предвижда, че никоя от двете държави няма да екстрадира в другата свои граждани. В този случай обаче, когато притежава необходимата компетентност, замолената страна се задължава да проведе наказателно преследване срещу собствените си граждани, извършили на територията на другата държава деяния, които и в двете държави съставляват престъпления.*

2.10 Лицето, чието предаване се иска, не е испански гражданин и не пребивава в Испания, а молбата за екстрадиция не съдържа каквито и да било данни, които да позволяват да се заключи, че испанските съдилища са компетентни да проведат наказателно производство за престъплението „трафик на наркотици“, при извършването на което не се сочи никое място на испанска територия, доколкото това извършване е започнато в Ротердам, продължава в Брюксел и приключва в Надор, където са пристигнали таблетките MDMA.

2.11 Запитващата юрисдикция си задава въпроса дали съществуващата в Нидерландия забрана за екстрадиция на нейни граждани в Мароко, която е идентична със забраната за екстрадиция на испански граждани в тази държава, произвежда действие в Испания — като израз на правото на недискриминация на основание гражданство по член 18 ДФЕС — спрямо нидерландски гражданин, който се намира в Испания при упражняване на правото си на свободно движение, закрепено в член 21 ДФЕС, макар подобно решение да предполага неизпълнение на задълженията, произтичащи от двустранната конвенция за екстрадиция и да може да доведе до безнаказаност на престъплението, което стои в основата на молбата за екстрадиция.

По изложените съображения

НАСТОЯЩИЯТ СЪДЕБЕН СЪСТАВ ПОСТАНОВИ:

Спира производството по екстрадиция до произнасянето по преюдициалното запитване.

Отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Трябва ли член 18 и член 21, параграф 1 ДФЕС да се тълкуват в смисъл, че забраната за предаване на собствените граждани, съдържаща се в двустранен договор за екстрадиция, подписан между държава — членка на ЕС, и трета държава, следва да се прилага и спрямо гражданите на други държави членки, които не допускат поискана от третата държава екстрадиция на свои граждани, когато последните граждани се намират на територията на замолената държава членка при упражняване на правото си на свободно движение?

2. Ако държавата — членка на ЕС, на която е гражданин лицето, чието предаване се иска, отказва да издаде заповед за арест и предаване за целите на наказателно преследване за деянията, за които е поискана екстрадицията, тъй като ако това лице беше задържано в посочената държава, то не би било екстрадирано заради своето гражданство, обвързва ли решението на тази държава членка относно нейния гражданин замолената държава членка в процедура по екстрадиция, поискана от трета страна, когато въпросният гражданин — при упражняване на правото си на свободно движение — се намира на територията на замолената държава членка?

[...]

Настоящото определение е надлежно постановено, съобщено и подписано.
[заклучителни процесуални формулировки]